

Bilo je to okoli dveh popoldne, tedaj ob jasnem dnevu. Žena se prestraši in zažene krik, ki privabi nekoliko Turkov iz bližnje kavarne gledat, kaj da je; a ko vidijo, da le Evropejec ali po Turški „gjaur“ (pes) zaboden na tleh leži, gredó, kakor so prišli, lenih korakov nazaj v kavarno. Primaha jo tudi „chavasso“ (Turšk policaj) memo; ta vgladavši mrtvega, brčne z nogo truplo, da se na pol obrne, potem pa hlačá dalje po ulici.

Vdova je morala s pomočjo služabnika, Laha po rodu, spraviti truplo iz solnca v hišo, da se ga niso lotili psi, katerih je po vseh Turških mestih vse polno, ker opravljala posel snažnostne policije.

Vdova je bila britko zadeta po tej dogodbi; zgubila je moža in kupčijo, kajti brez njega ni mogla dalje imeti krčme, v kateri je treba z orožjem za pasom prodajati. Vsa obupna reva ne vé, kaj bi počela. Bolj pogumen od nje je sluga; ta jej svetuje, naj se podá ž njim vred k Angleškemu konsulu in mu toži, kaj se je zgodilo. To vdova tudi stori.

Angleški konsul, razkačen tem bolj, ker se je pred malo meseci nekaj enacega zgodilo tudi Angleškemu podložniku, Turška sodnija pa ni našla morilca, podá se k Francoskemu konsulu in ga prosi, naj bi ž njim podal se k guvêrnerju, da bi združena pritožba tehtneja bila. Francoski konsul rad stori to. Oba se podasta k guvêrnerju, zahtevata strogo kaznovanje morilca in žugata, da, če se morilec ne najde, bosta oba to reč naznanila svojima poslancema; nasledke naj potem guvêrner sam sebi pripiše.

Krepka ta beseda vstraši guvêrnerja. Brž migne strežniku, ki odide, pa pride nazaj s pisarjem. Temu narekuje guvêrner nekaj, kar potem podpiše, in pisar odide. Na to obljubi guvêrner konsuloma, da se bo morilec gotovo našel in da bo on nju povabil k dotični sodnijski obravnavi, da bosta sama se prepričala, kako strogo se tu pravica izvršuje.

Čez tri dni dobila res oba konsula vabilo priti k sodnijski obravnavi zoper morilca, katerega je bila „izvrstna“ in „modra“ Turška policija že zasačila. Ko prideta do sodnijskega poslopja, peljejo ju v prostorno dvorano z zagrinjali prepreženo; zagrinjala so bila tudi vrata. V zadnjem, precej tãmnem oboku bilo je videti tri možé čepeče na divanih; vsi trije so tobak pili iz dolgih pip. Na strani je čepel četrti s pisalnim orodjem pred sabo. Srednji izmed treh mož pokaže molcé konsuloma dva stola za nju na strani pripravljena, potem migne — in zagrinjalo v nasprotnem kotu se razpré in v sredo dveh kavasov pristopi človek zeló suhe in divje postave, skloni roki na prsi ter se pripogne. Na drug migljej pristopi še nekdo, ki naznani konsuloma, da je tolmač, ki jima bode pofrancozil vprašanja sodnikova in odgovore zatoženca — morilca.

Angleški konsul je pa imel seboj tajnika, ki je Turški razumel precej dobro, česar pa Turški sodnik ni vedel.

Izpraševanje se prične blizo tako-le:

Sodnik (vprašavši ga prej za imé): Ti tedaj si umoril onega „gjaura“?

Zatoženec. Naj ti dá Alah (Turek imenuje boga „Alah“), ki ti je dal veliko modrost, tudi dolgo življenje! A jaz — pomози mi Alah! — nisem morilec.

Sodnik (jezen). Kaj? Ti se drzneš tajiti? Kavas!

Te besede spremlja migljej s prstom; kavasa zasučeta zatoženega in vsi trije se zgubé za zagrinjali, od kodar je kmalu slišati pôk palice in strašno rjovenje. — Tolmač pojasni to dogodbo konsuloma rekoč: „Ta hudobnež je tu žalil sodnijo in preklinjal boga. Zato je zdaj disciplinarno kaznovan.“

Čez nekaj minut privlečeta kavasa zatoženca vnovič

v dvorano. Videti je ves razdivjan in bolečin se krči tako, da ga morata kavasa podpirati, da se ne zgrudi na tla.

Predsednik sodnije nadaljuje: Boš zdaj povedal resnico?

Zatoženec (z bolečim skrčenim obrazom): Da! pravični sodnik.

Sodnik. Tedaj obstaneš, da si onega „gjaura“ umoril?

Zatoženec. Alah-il-Alah! nisem ga.

Sodnik. Kavas! zamaši mu usta, ker boga preklinja. Tajnik, piši: „Zatoženec pripoznava, da je krčmarja zabodel.“

Zatoženec, kateremu sta bila kavasa zamašila usta, se zvije pa majé z glavo, da ne. Na migljej predsednika ga odpeljeta kavasa iz dvorane in zopet je slišati žvižganje palice in zamolklo stokanje.

Sodnik vnovič migne in tolmač razlaga konsuloma tako-le: „Zatoženec je prvič obstal umor, zdaj pa zopet tají, zato bodo prišle priče, ki so ga videle.“

Res pristopita dva Turka, globoko se priklonita in ostaneta pripognjena.

Sodnik (ko ju je vprašal po imenih). Vidva sta videla, da je Hassan (tako je bilo imé „morilca“) onega Angleškega gjaura zabodel?

Priči. Alah-il-Alah! videla sva.

Zopet migne sodnik, priči odidete in tolmač naznani konsuloma, da je obravnava končana ter da bo morilec „Hassan“ jutri na velikem trgu ob glavo djan.

Drugi dan je res rabelj Hassanu glavo odsekal na velikem trgu. Turki so le od daleč gledali pa škripali z zobmi, da je moslim (Turek) vsmrten zato, ker je iz sveta spravil gjaura.

Vso obravnavo je Angleškega konsula tajnik brž potem natanko potolmačil, kakor se je godila. Konsulu se je zdelo, da je kazen zadela nedolžnega; a kaj je mogel storiti posebno, ko je čez nekoliko dni dobil po guvêrnerji sodnijsko pretolmačeni protokol vse obravnave z vprašanjem: je li zdaj potolažen in zadovoljen s kaznijo morilca? Odgovoril je, da je zadovoljen.

Čez nekoliko dni se je pa prepričal prav natanko, da pravi morilec ni bil ob glavo djan, ampak da je sodnik, kateremu je guvêrner zažugal, da tudi on ob glavo pride, ako ne najde morilca, dal prijeti kar prvega človeka, ki ga je njegova policija na cesti dobila, kajti tudi njej bilo je žugano s smrtjo, če ne najde morilca.

Nekoliko dni potem so prišli popraševati prebivalci bližnjega kraja po nekem potu, ki je imel v Kaíru za nje nekaj nakupiti. Imé mu je bilo Hassan in izvedelo se je za gotovo, daje bil ravno ta oni ob glavo djani „morilec“, ki pa je še le dva dni po umoru v mesto prišel. Ko so njegovi sosodje izvedeli, kaka osoda ga je doletela, so ga naredili za svetnika, ki je zavoljo gjaura prestal smrt mučenika.

Vdova krčmarjeva pa je po nasvetu služabnika Laha brž vse poprodala in pobegnila v Evropo, po pravici boječ se maščevanja Turkov.

Taka je pravica na Turškem; taki so bili najbrže tudi tisti reveži, ki so bili pred kratkem v Solunu obešeni za „morilce“ Nemškega in Francoskega konsula. Tak je bil morda tudi oni Hassan, ki je bil obešen za morilca Turških ministrov. J. A.

Mnogovrstne novice.

* *Odkar ni več postave proti odrtiji in vsak sme, kolikor mu drago, obresti (činže) zahtevati od izposojenega denarja, se je že marsikateremu dolžniku vrat*

zavil. Vsak dan se sliši, kako tu in tam odrtniki kripijó ljudém, ki so od njih kaj na posodo vzeli. Zopet te dni je, kakor „Kärntner Volksstimme“ pripoveduje, romala sledeča novica po časnikih. Leta 1874. je ces. kr. okrajna sodnija v Blasendorfu dolžno pismo naredila med Izraelom Silbermannom in Leonom Krisanom, kateremu je uni 40 gold. posodil pod tem pogojem, da mu mora do plačilnega dneva po vsacem goldinarji 10 krajc. obresti plačati. Ker Krisan ni do odločenega obroka mogel dolgá plačati, ga je jud tožil in 28. avgusta 1875. leta je bilo vse njegovo posestvo za 514 gold. 10 kr. po eksekuciji prodano. 10. dne u. m. je bila sodnijska obravnava, in Krisan je bil obsojen v plačilo: 40 gold. posojenega kapitala, 2468 gold. obresti, 65 gold. 25 kr. sodnijskih stroškov, skupaj 2573 gold. 95 kr. — To ni izmišljena historija, ampak gola resnica. Precartano maslo današnjega liberalizma!

* *Loterija — in posebno mala loterija — je velika škoda ljudstvu; al države jo vzdržujejo, ker če bi jo odpravile, na njeno mesto nimajo postaviti ničesa drugega, kar bi nadomestilo praznim državnim blagajnicam dohodke loterijske.* „Obzor“ piše: „gospodarstvo na Ogerskem nazaduje, blagostanje propada, to pričajo padajoči dohodek od solí (ljudstvo nima, da bi si solí kupilo), a rastoči prihodki od loterije. Poleg te mizerije pa obešajo lotokolektanti na vrata sanjske bukvice: „Der glückliche Traumdeuter in Zahlenlotterie“, ki naj vabijo ljudi, da zastavijo zadnji krajcarček v loteriji. Res, lepa morála to!

* *Potrata Turška. Med dragocenostmi umorjenega sultana Abdul-Aziza našli so 12 tas (majhnih skledic) za kavo velike vrednosti, ki so ukrašene z diamanti in ametisti, in ki jih cenijo na 100.000 gold.* — Ljudstvo strada, vladar pa pije kavo iz majhne skledice, ki velja nad 8000 gold.!

* *Na Dunaji po popisu lanskega leta biva 1 milijon in 20.770 ljudi, ki stanujejo v 21.229 hišah tako, da na vsako hišo v mestu samem se jih šteje 57, v predmestjih pa 35.*

* *Novo kovíno (metál) je našel Francoski kemikar Lecoq v Pirenejskih gorah. Podoben je cinku, imé so mu dali gallium.*

* *Krvav sneg je po poročilu nekega Laškega časnika nedavno na gorah Lovinzolz, Chaupa Awenis in Felchia padel, to je, po snegu so se vidile temno-rdeče proge krvi podobne. Dozdaj niso še mogli za gotovo zvedeti vzroka te prikazni; mislijo pa, da one rdeče lise izvirajo od nekega zeló drobnega rdečega peska ali prahu, ki ga je veter vzdignil iz Afrikanskih puščav in le-sem prinesel.*

Naši dopisi.

V Gorici. (Ceno umorjenih kokonov ali svilnih mešičkov) naznanja „Gosp. List“ od 1. dne t. m. tako-le: Japaneških kilogram*) po 1 gold. 44 krajc. do 1 gold. 78 krajc.

Domačih po 2 gold. 12 kr. do 2 gold. 38 kr.

Nadjamo se, da — ker zdaj ni v Gorici gosp. profesorja Povšeta, ki po naročilu sl. ministerstva kmetijstva po Kranjskem potuje ogledovat ondašnje rodove goveje živine — bode gosp. Franc Kuralt, učitelj na tukajšnji kmetijski šoli, rad vstregel svojim rojakom na Kranjskem in drugim, ki so pridelali kokonov, pa ne

*) Kilogram je po stari vagi 1 funt in 25¹/₈ lota.

vedó, kam jih prodati, ako se obrnejo pismeno do njega in ga naprosijo, da posreduje prodajo njihovega blagá.

Iz Celovca 1. julija. — Radujemo se, da se nam od vseh slovenskih pokrajin kaže iskrena pripravnost, in to še posebno od Ljubljanskih národnih družeb in v prvi vrsti od ondotne čitalnice, poveljati slovesnost na čast rajnemu Antonu Janežiču, ki, če tudi se ni boril na polji političnem, ima na polji slovstvenem neumrle zasluge. Program svečanosti je po večem že osnovan in 13. avgust (nedelja) za to izbran. Začeti se ima slovesnost s sv. mašo v Št. Jakobu, pri kateri naj bi pevci peli slovensko mašo, morebiti Miklošičevo. Po maši bi se po določenem programu vršila svečanost razkritja Janežičevega spomínka pri rojstni hiši njegovi v Lešah, kjer bo prof. Einspieler slavnostni govor imel, in se bo deklamovalo in pelo. Po obedu se namerava skupna zabava pod milim nebom, petje raznih družeb, godba itd. — V nedeljo ponoči bi utegnilo biti prenočišče v Št. Jakobu. Drugo jutro (v pondeljek) bi se vsi gostje podali na bližnjo goro „Sternberg“, od Vrbe (Velden) blizo 2 uri hodá. Opoldne se vsi gostje, ki hočejo pohoditi Celovec, lahko odpeljejo tjè od Vrbe po železnici ali pa na parobrodu, si ogledajo mesto in Križno goro z lepim razgledom, zvečer pa utegne biti skupna zabava v kakem tukajšnjem hotélu. — Ko bode program obeh teh dní popolnoma gotov, se oznani po slovenskih časnikih. Za cenejši dohod gostom le-sem po Rudolfovi železnici bode odbor skrbel za znižano vožnino. Ko bi dragi nam gostje Kranjski, Goriški in Primorja odpotovali v soboto (12. dne avgusta) z dopoldanskim vlakom (10. uri 40 minut) iz Ljubljane, bi v Beljaku čakali blizo 3 ure; med tem časom pa si lahko ogledali Beljak in morda tudi 1/2 ure od tod ležeže toplíce pod voditeljstvom rodoljubov iz Kanalske in Zilske doline, ki bi došle goste v Beljak pričakovali. Legitimacije za znižano vožnino se pošljejo dotičnim narodnim družbam ob svojem času, da se svečanosti vsak lahko udeleží, ki se šteje med častitelje možá, ki ni bil samo rodoljub z besedo, temveč eden tistih rodoljubov, ki se po pravici morejo imenovati delavci na slovenskem slovstvenem polji, čegar dela bodo čislana, dokler bo Slovencev kaj.

Iz Ljubljane. — Vse druge dogodbe zdaj niso nič proti onim, ki so se začele na Turškem s tem, da ste Srbija in Črnogora s Turkom začeli dolgo odlašano vojsko, katere konec utegne biti premenjena karta Evrope. Vsaj zadnji čas je, da Turek gré, od kodar je prišel. Ali ni grda sramota za naš kulturni vek, sramota za človeštvo, sramota za krščanstvo, da se še dandanes po sili vzdržuje ta Azijatska kuga, ta izrod človeštva, ta zasramovalec križa, kateremu se ves drugi svet poklanja! Ko se je Turški barbár pred 700 leti privalil v Evropo, pogoltnil Srbsko krono, razdril Bizantinsko carstvo, poplaval Hrvaško in Ogersko, vznemiril Kranjsko, prodrl v srce Evrope, vsa Evropa je takrat na noge stopila, vse vlade so pošiljale svoje armade in ladje zoper njega, papeži so razglašali bule in blagoslovili križarske vojske, da bi se vspešno in gotovo zatrla ta šiba krščanstva in civilizacije pa prognala zopet v Azijo, odkar je prišla. In čudo! dandanes je v izobraženi Evropi vse drugač. Ali je mar Turčin posihmal postal bolji, omikan, človešk? Ne za dlako ne! Ako ni še grji in diviji, bolji očitvidno ni. Ali ni tak barbar že po svoji veri nezmožen vsakoršnih reform! In tacega groznega tirana brani in varuje — in celó proti krščanstvu — diplomacija in njej na čelu Andrassy in Anglež! Vendar, ako Bog dá in sreča junakov Srbskih in Črnogorskih, bila bode zadnja ura najhujemu sovražniku civilizacije in krščanstva. Zato slovanskim junakom na bojišči Turškem na-